

Hänvisning

Inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning
rajavartiolaitos@raja.fi
VPRVLEoikeudellinenosasto@raja.fi

Kontaktperson

Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Utlåtande om utkast till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning och gränsbevakningslagen.

Begäran om utlåtande

Inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning har den 16.5.2023 begärt Ålands landskapsregerings utlåtande om utkast till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning och gränsbevakningslagen.

Ålands landskapsregering har den 9.5.2022 ÅLR 2022/1956 lämnat utlåtande om bedömningspromemorian om behoven av att ändra gränsbevakningslagstiftningen.

Ålands särställning som demilitariserat och neutraliserat område

Genom konventionen av den 30 mars 1856 om demilitarisering av Ålandsöarna och konventionen av den 20 oktober 1921 om icke-befästade och neutraliserade Ålandsöarna befestades Ålands särställning som demilitariserat och neutraliserat område. Ålands internationella status som demilitariserat och neutraliserat område har vid ett flertal tillfällen bekräftats, t.ex. i samband med Finlands anslutning till EU hänvisas i ingressen till protokoll nr 2 till Ålands särställning enligt folkrätten. Nu senast i statsrådets redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön (SRR 1/2022 rd) lyftes att *”Åland har en etablerad folkrättslig ställning, vilket inte hindrar Finland från att intensifiera sitt militära samarbete med olika aktörer. Finland är skyldigt att vidta nödvändiga åtgärder för att trygga Ålands neutralitet. Försvarsmakten bereder sig att försvara Åland. Gränsbevakningsväsendet har som civil myndighet kontinuerlig närvaro på Åland. Gränsbevakningsväsendet har i sin verksamhet berett sig på olika säkerhetssituationer och kan vid behov snabbt öka sin närvaro i området”*.

En förutsättning för gränsbevakningsväsendets verksamhet på Åland är således, utgående från Ålands särställning som demilitariserat och neutraliserat område, att myndigheten kan betraktas som civil och att de uppgifter som myndigheten utför på Åland inte strider mot den folkrättsliga regleringen gällande demilitarisering och neutralisering.

Behörighetsfördelning och tillämplig lagstiftning gällande gränsbevakning

Enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om gränsbevakningen medan allmän ordning och säkerhet faller inom åländsk lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland. Enligt 30 § i självstyrelselagen ankommer förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet på rikens myndigheter och enligt 23 § självstyrelselagen för Åland faller förvaltningsbehörigheten i angelägenheter inom åländsk lagstiftningsbehörighet på självstyrelsemyndigheterna. Genom republikens presidents förordning om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (FFS 309/2017) har en överenskommelseförordning ingåtts som reglerar gränsbevakningens uppgifter på Åland. Till gränsbevakningsväsendet hör på Åland gränsövervakningsuppgifter samt vid sidan av Tullen så hanterar gränsbevakningsväsendet tulluppgifter. Dessutom svarar gränsbevakningsväsendet för sjöräddningen och utför handräckningsuppdrag på begäran av Ålands polismyndighet. Gränsbevakningsväsendets befogenhet att sköta uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet på Åland baserar sig enbart på överenskommelseförordningen. Lagstiftningsbehörigheten är även exklusiv, vilket t.ex. medför att reglering i rikets lagstiftning som faller inom åländsk lagstiftningsbehörighet rörande ordning och säkerhet inte är tillämplig på Åland.

Utkastets innehåll och landskapsregeringens kommentarer

En förutsättning för gränsbevakningsväsendets verksamhet på Åland är att myndigheten är att betrakta som en civil myndighet samt att de uppgifter myndigheten utför på Åland inte strider mot tillämplig reglering om Ålands särställning. Landskapsregeringen konstaterar att förslaget inte får medföra att personal som lyder under försvarsmakten kommer att användas på Åland.

I utlåtandet om bedömningspromemorian påpekade landskapsregeringen att enligt 36 § självstyrelselagen för Åland, är enspråkigt svenskt och att ämbetsspråket även vid statliga myndigheter på Åland är svenska. Landskapsregeringen noterar att detta har uppmärksammats i utkastet.

Minister

Annika Hambrudd

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

